

Ildsjæle gennem et langt liv

- Den musiske opdragelse af børn giver en rigere tilværelse

Interview med Bodil og Lars Busk Sørensen

af Erik Lyhne.

Lars Busk Sørensen

f. 1930 i Favrholt ved Ikast. Læreruddannet i 1953 på Nørre Nissum Seminarium. Lærer i Skagen, Lemvig, Vrist og Harboøre i årene 1953 – 1990. Forfatter, digter, foredragsholder mv. Udvalgte udgivelser: "Digte" (1959), "Komme dit rige", "Salmer 1980 - 1996" (1996), "Du gave mig livet", nodehæfte og CD (1999). Bidragyder til: "Den Danske Salmebog", "Salmer og sange i skole og kirke", "Højskolesangbogen", samt mange sang- og salmebøger.

Bodil Busk Sørensen

f. 1934 i Vandborg ved Lemvig. Læreruddannet i 1955 på Nørre Nissum Seminarium. Lærer i Skagen, Lemvig, Vrist og Harboøre i årene 1955 – 1994. Forfatter, foredragsholder mv. Organist gennem flere år. Medstifter af musikskolen i Lemvig, Harboøre og Thyborøn. Udvalgte udgivelser: "Vor grønne jord", musical for børn (1995), "Frans af Assisi" (2003), "Birgitta af Vadstena" (2005), "Bibelen i ord og billeder" (2006), "Ansgar og religionsmødet i Norden" (2007) og medforfatter til "Religion 1-9", (skolebogsserie, Alinea).

Hvorfor blev du lærer?

L: Jeg skulle egentlig være landmand, men det var ikke lige noget for mig. Jeg havde været ret aktiv i FDF i mit hjemsgn i Favrholt, både som dreng og senere som ung leder. Derfor var det ret naturligt for mig at søge ind på præparand kursus på Nørre Nissum Seminarium i 1948. Det har jeg aldrig fortrudt. For mig blev den musisk/kreative udfoldelse ikke inden for musikken, men litteraturen og poesien. Min musikalske karriere blev kort. I forberedelsesklassen skulle vi alle sammen synge for læreren. Vi var fire, der ikke sang særlig godt, og vi fik besked på at sætte os på de forreste borde og kun synge med, når han gav os besked. Men den besked kom aldrig. Ved optagelsen til den egentlige seminarieuddannelse blev jeg da også kasseret til musik, og det var udmærket, for mit interesseområde var jo litteraturen.

Hvordan var din musiske tilgang til læreruddannelsen?

B: Jeg er vokset op i et hjem, hvor vi fik musikundervisning. Det skyldtes primært vores musiklærer i skolen. Han gav musikundervisning efter skoletid. Mine to brødre blev undervist i violin og jeg i orgelspil. Hjemme havde vi et lille trædeorgel, som jeg kunne spille på. Det betød alt for os børn, at vi havde en så engageret musiklærer i skolen. Der var jo ikke noget, der hed musikskole dengang, så vi var ret heldige med, at vores lærer etablerede frivillig undervisning efter skoletid. Han etablerede også skolekor, hvor vi sang til højtiderne mv. Han var lidt af en ildsjæl, og jeg mener, at det har uvurderlig betydning for børn at møde lærere, der vil noget med deres fag, kan lide det og samtidig kan sætte noget i gang. I skolen fik jeg lov til at spille til sangene, ligesom jeg spillede til fællessang i missionshuset. Det var en god øvelse, for man skulle jo have alle med i fællessangen. Senere fik jeg chancen for at blive organist i Dybe Kirke som 15 årig. Det fortsatte jeg med, da jeg begyndte på seminariet i 1950. På seminariet fik jeg musik som linjefag. Her havde vi kor og klasseorkester og spillede meget.

Hvor startede jeres lærerliv.

B: Det startede i Skagen i 1955. Her havde jeg bl.a. et skolekor. Vi havde også dramatik med de ældste børn.

L: Vi lavede Luciaoptog og skolekomedier med de ældste klasser. Men ret hurtigt tog vi derfra og

på kursus i København.

B: Jeg udbyggede min musikuddannelse med årskursus på Danmarks Lærerhøjskole (DLH) i 1959 – 1960 hos Gunnar Heerup, Karl Clausen, Egil Harder m.fl. Her lærte jeg bl.a. om kontrapunkt. Det lå jo sådan set ret tæt på min seminarieuddannelse, hvor jeg også tog organisteksamen. I København stiftede vi bekendtskab med mange nye ting. Vi kom meget på det nyåbnede Louisiana, hvor man lancerede moderne kunst. Vi hørte mange koncerter og jeg havde adgang til torsdagskoncerternes forprøver. Derudover så vi alle de teaterstykker, der var på plakaten.

L: Jeg fulgte kursus i litteratur, for dansk og historie var mine linjefag. Jeg fik også udgivet min første digtsamling det år og læste op på mange cafeer sammen med andre unge digtere bl.a.

Benny Andersen. Der var et meget spændende og blomstrende litteraturmiljø på dette tidspunkt. B: Vi var også meget interesserede i det religiøse liv, så hver søndag var vi til gudstjeneste i de forskellige kirker for at se, hvordan kirkelivet var i storbyen.

Vi samlede på den måde inspiration alle steder – og alt blev senere brugt, da vi vendte tilbage til lærergerningen.

I kom med mange ideer fra årskurset på lærerhøjskolen. Hvordan kunne I bruge dem i den daglige undervisning?

L: I Lemvig havde jeg en realklasse, hvor vi først læste Kjeld Abells "Anne Sofie Hedvig", og siden tog jeg sammen med klassen til Ålborg og så stykket. Det var en af de ideer, jeg havde med fra København.

B: Vi var også involverede i et indsamlingsprojekt til fordel for ofrene for oprøret i Congo i slutningen af 50'erne. Vi fik lavet en indsamlingsaften, hvor vi skulle samle penge ind. Vi arrangerede forskellige optrin. Lars skrev nogle duetter, som eleverne sang.

L: Det var helt nyt, at en skole var involveret i sådan noget dengang. Vi satte alle sejl til og fik en af byens elektrikere til at organisere lys og lyd, en sagfører holdt auktion over børnenes billeder, som de havde lavet på skolen, og missionshotellet stillede lokaler frit til rådighed.

B: Vi havde ikke så mange materialer dengang, men jeg husker, at jeg fik nogle masonitplader, og så malede eleverne malerier, som blev bortauktioneret. Jeg husker, at skoleinspektøren var så venlig at byde priserne op, for at vi kunne få samlet mange penge ind.

Det blev en succes både for børn og voksne, og jeg er sikker på, at nogle af de elever, der var med til det, husker det endnu. Det satte sig spor, men det tænkte vi ikke så meget på dengang – vi gik bare i gang.

Senere kom I til Vrist på en lille skole?

L: Vi var der fra 1962 – 69, hvor skolen blev nedlagt. Vi var Bodil og jeg, der delte lidt over en stilling - og en lærer mere. Her var ca. 30 til 40 børn fordelt på to klasser. Her kunne vi eksperimentere med tingene og lave ting, som kunne være svært at gøre på større skoler. Vi var nærmest kun os selv at tage hensyn til og planlægge sammen med. Når der var naturundervisning, kunne jeg tage børnene med ned i engen og kigge på fugle og blomster.

B: Vi delte som sagt en stilling, for sideløbende skrev Lars meget. I denne periode begyndte jeg at arbejde meget med formning og dramatik. Mens vi var i København, havde vi som nævnt set mange spændende ting bl.a. på Louisiana. På baggrund af den inspiration gik jeg ned til stranden med alle eleverne og samlede alt ind, hvad vi kunne finde. Derefter lavede vi forskellige store udendørs skulpturer på skolen. Det var ikke noget, man så hver dag dengang, men eleverne syntes, det var sjovt, og forældrene tog det pænt.

L: I og med at vi ikke var flere på skolen, kunne vi selv bestemme timernes og frikvarterernes længde. Det indebar den store fordel, at når vi var i gang med noget, så kunne vi gøre tingene færdige. Når Bodil for eksempel lavede de "skraldeskulpturer", så kunne man bruge hele formiddagen og gå til stranden og samle ind og så lave skulpturerne om eftermiddagen. Vi arbejdede på samme måde, når vi lavede andre forløb.

Hvad sker der med børnene, når de på den måde arbejder i et flow og kan gøre tingene færdige?

L: Børnene havde det rigtig godt med den måde at arbejde på.

B: Jeg tror ikke engang, vi spurgte børnene, fordi vi jo selv var helt inde i processerne og var så optaget af det, at vi bogstavelig talt rev børnene med.

L: Jeg tror, at meget af det, vi satte i gang, var inspireret af vores årskursus i København. Der så vi alle de teaterstykker, vi kunne komme i nærheden af, og vi forsøgte at overføre det til vores arbejde med børnene. Det var før man kendte ordet "indoktrinering" for jeg vil påstå, at vi "indoktrinerede" eller påvirkede vores elever med alt det, vi brændte for.

Efter Vrist kommer I til Harboøre Skole i 1969. Her begynder I for alvor at arbejde med dramatikken.

L: Jeg tror såmænd ikke, vi gjorde det så meget mere end andre, men vi lavede mange skolekomedier. Siden fik vi skoleteater ud på skolen i samarbejde med teaterkredsen, som jeg var engageret i.

B: Når vi havde to parallelle 9. klasser, slog vi dem sammen og lavede teaterforløb med dem. Vi lavede f.eks. Frk. Nitouche, som jo både er musik og drama. Gennem arbejdet med teaterstykkerne fik eleverne et godt sammentømret kammeratskab, og det sociale styrkedes i klasserne, samtidig med at eleverne også lærte noget.

L: Eleverne fik også en personlig udvikling ud af at skulle optræde. Deres selvværd blev bedre, og de blev også friere af at arbejde i skolen på den måde. Man skal tænke på, at mange af eleverne aldrig havde prøvet noget lignende før. Eleverne opdagede nye sider af sig selv, som de ikke vidste, de havde. Det var spændende både for dem og for os.

I satte bl.a. gang i frivillig musik og fik etableret en musikskole i Harboøre.

B: Der var ingen musikskole i Harboøre, så omkring 1974 fik jeg sammen med musikskolen i Holstebro, som var den første i landet, etableret musikundervisning. Siden fik vi vores egen musikskole for Lemvig, Thyborøn og Harboøre. Her kunne alle børn få undervisning, og jeg sad med i bestyrelsen, hvor bl.a. Børge Mikkelsen fra Nr. Nissum Seminarium også med medlem. Det var faktisk en af de første musikskoler, der blev etableret - og længe før der kom en lovgivning på området.

Der var et godt samarbejde mellem skolen og musikskolen. Når skoledagen var færdig, rykkede musikskolen ind, og så fik børnene undervisning om eftermiddagen eller aftenen. På den måde fik vi mange børn med og skabt et godt vækstlag for musikken. Nogle af børnene er selvfølgelig kommet videre bl.a. på konservatoriet, men det vigtigste er, at man skaber interessen for og en viden omkring arbejdet med musik, som eleverne kan bringe videre, når de selv får børn. Der var nogle, der mente, at når vi fik musikskolen, behøvede vi ikke også have et skolekor. Den holder bare ikke, for de forskellige tiltag befrugter hinanden, og interessen for musikken forstærkes og vokser ud af et godt miljø. Det var i disse år, jeg fik lov til at indkøbe instrumenter til brug i musiktimerne, så eleverne selv kunne spille med.

Hvordan smittede al den musik af i skolehverdagen?

B: Hvis børn kan synge en sang, hvor alle de sproglige elementer artikuleres, så er det min erfaring, at de bliver gode læsere. Når man gennem sangen får alle stavelser i hele ordet med, så lærer man ordet at kende på en anden måde. Gennem sang og musik får børnene også opbygget en social dimension - de skal jo følges ad, for at det kan lyde smukt.

I arbejdede også meget med dramatikken?

L: Ja, vi satte mange ting i gang, men det var ikke så meget i hverdagen. Vi spillede skolekomedie hvert år. Vi fik som før nævnt lavet en teaterforening i 1974 for Lemvig, Thyborøn og Harboøre. Her insisterede jeg på, at børneteateret skulle være en del af foreningens arbejde. Der skulle være tre forestillinger på hver skole: til de mindste, til de mellemste og til de store. I teaterkredsen var vi en gruppe, der tog på børneteaterfestivalerne og fik udvalgt de teaterstykker, vi gerne ville have på skolerne. Vi fik det gennemført på alle skolerne i de to kommuner, selvom det knasede lidt med forskellige skoleinspektører rundt om.

B: Gennem "Musik og Ungdom" fik jeg også gang i koncerter på skolerne i vores område. Vi havde f.eks. Michala Petri, Bazaar og mange andre ude at optræde.

Lars, du har haft fokus på højtlesning for børn. Hvilken betydning har det?

L: Lige fra min egen skoletid har jeg været meget optaget af at læse bøger, men det var specielt poesien i

teksterne, der fattede min interesse. Min lærer i landsbyskolen var kirkesanger og dygtig til at synge. Han var meget optaget af poesi og lærte os meget om det. Han var nok lidt skør på den måde, for hans pædagogik var lidt alternativ dengang. Han kunne holde nogle lange foredrag, som vi måske ikke forstod så forfærdelig meget af, men han førte os ind i poesiens verden og lærte os at blive glade for digte især, men selvfølgelig også prosa. Han arbejdede også med skolekomedie, som jeg deltog i hvert år. Han forfattede selv de stykker, vi spillede, og ved siden af skrev han også selv digte. Jeg husker tydeligt den sidste dag i 7. klasse på skolen, hvor vi skulle ind og have kaffe. Vi var vel en halv snes stykker, og læreren læste et skuespil for os af Carsten Hauch: "Søstrene på Kinnekullen", som

jeg er sikker på, at mange af os ikke helt forstod. Han var et musiksk-kreativt menneske, som kom til at betyde meget for mig. Jeg er sikker på, at det var gennem hans inspiration, at jeg selv kom i gang med at skrive digte.

Når jeg kigger tilbage på min egen undervisning, er det også noget, jeg selv har haft i fokus. Når eleverne skulle læse op, var det vigtigt, at de læste teksterne naturligt. Der findes jo både et musikalsk og et sprogligt gehør, hvor man lærer, at ikke alle ord passer lige godt sammen. Det sproglige gehør er vigtigt at arbejde med, så man får børnene til at intonere ordene rigtigt. Det gælder både, når det er skuespil, man arbejder med, og ved oplæsning. Det gælder om, at det kommer til at flyde og lyde godt. Jeg har tit givet børnene ekstra timer, når de skulle optræde. Jeg må nok indrømme, at jeg måske er kommet til at prioritere poesien højere end prosaen i mine timer. Det er jo det, jeg selv har været meget optaget af.

Når man hører om jeres egen skoletid, så slår det mig, at I begge på hver jeres måde har haft lærere, der har sat sig spor for jeres voksne liv og interesser?

B: Ja, det har betydet meget. Min sanglærer var så moderne, at han brugte små spejle, så vi kunne se, hvordan mundstillingen skulle være til forskellige vokaler, og så skulle vi sætte munden rigtigt, når vi sang. Han hentede også Højskolesangbøgerne nede i forsamlingshuset, som vi sang efter. Hans undervisning har betydet meget for min lærergerning.

L: Hvis ikke læreren brænder for de ting, han laver, så bliver det jo aldrig til noget.

B: Man kan ikke lære at brænde for de ting, man vil – man har det bare sådan, at man *kan slet ikke lade være med at gøre det!*

L: Det er også vigtigt, at læreren er engageret i ting udenfor skolen, så som spejderbevægelse, musikskole, politik eller andet, så læreren har en anden flade ud mod virkeligheden end den pædagogiske. Hvis man ikke får inspiration andre steder fra, så kan "det tørre ind" for en. Jeg tror at den musiske opdragelse af børn giver en rigere tilværelse.

Sideløbende med skolearbejdet begynder du at skrive digte?

L: Jeg har som sagt altid været optaget af poesien. Da jeg kom på seminariet læste man Heretica digte af bl.a. Thorkild Bjørnvig, Poul la Cour og Ole Wivel m.fl. Dem begyndte jeg at efterligne og begyndte at skrive selv og fik udgivet min første digtsamling i 1959. Sideløbende med mit arbejde som lærer har jeg skrevet hele tiden. Jeg håber, at tingene er gået hånd i hånd, for de ting, jeg var optaget af i digtningen, kom også til at påvirke min undervisning. Det har altid været litteraturundervisningen, jeg har været mest optaget af. Det kunne ikke skilles ad.

Nogle enkelte gange har jeg brugt mine egne digte i skolen, men som regel har jeg ikke blandet tingene sammen på den måde. Jeg har dog sat eleverne til selv at skrive digte i timerne. Når de skulle skrive stil, sagde jeg somme tider, at det skulle være et digt denne gang. Det kom der tit noget interessant ud af. På den måde fik eleverne også respekt for det, de professionelle digtere lavede.

Jeg startede i poesien, men på et tidspunkt begyndte jeg også at inddrage det kristne budskab, som så udviklede sig til mit salmeskriveri. Jeg mener, at salmer skal være poesi, ellers lever de ikke. Det kan også ses i salmer som "Her vil ties, her vil bies" og "I al sin glans nu stråler solen", det er stor poesi ved siden af, at teksterne også har et kristent budskab. Der skal være billeder, følelser og engagement i en tekst. Det poetiske løft skal være der, det er ikke nok at være ude i et fromt ærinde.

Det, der kendetegner en god sang eller salme, er, at der først og fremmest er et engagement i den. Når den skal synges som fællessang, skal teksten være enkel uden at være banal. Det er en balancegang på et knivsæg. Der skal også være musik i linierne. Jeg går tit og siger tingene mange gange for mig selv for at høre, hvordan det lyder.

Du er også produktiv med udgivelser Bodil?

B: Jeg er med i det skolebogssystem, der hedder "Religion 1-9" forlaget Alinea, og så har jeg lavet en bibelhistorien: "Bibelen i ord og billeder" med tegninger af Peter Madsen, desuden bøger om

kirkehistoriske profiler, bl.a. Ansgar, Frans af Assisi, Luther m.m.

Jeg har også lavet musicalen "Vor grønne jord" (1995) med musik af Willy Egmos, som indgår i skolebogs-systemet. Jeg var med til at opføre den i Harboøre i kirken sammen med organisten, kirkekoret, FDF, mv. Der var børn fra 5 - 15 år med i stykket. Forældrene syede dragter, og nærmest hele sognet var aktive omkring projektet, og de stimlede sammen ved opførelsen, hvor Willy selv spillede. Der var et kæmpe sammenhold omkring dette projekt.

I har i de seneste år holdt mange foredrag og arrangementer med fællessang. Hvad betyder det, at man synger sammen?

L: Når vi er ude, har vi på forhånd bestemt hvilke salmer, vi skal synge. Det er vigtigt, at de har gode og sangbare melodier. Jeg læser altid teksten op først, for jeg tror, det betyder noget at få den læst op af den, der har skrevet den. Jeg fortæller også om mine intentioner med teksten.

B: Så gennemgår jeg melodien, og på den måde får vi sunget og gennemgået 6 salmer på en aften.

Hvad har jeres brændstof været for at kunne holde gejsten i jeres arbejde gennem et helt liv?

L: Det kirkelige har altid betydet meget for os, og det har været en igangsætter. Det har også været en glæde og en taknemmelighed over tilværelsen, der har holdt os i gang. Løgstrup siger, at vi får livet givet, og det er noget, vi skal takke for. Når vi er genstand for en guddommelig kærlighed, er det noget, vi skal forsøge at give videre til andre.

Hvis man tænker på lærergerningen, så betyder det meget, at børnene er med i det. Ellers er det jo håbløst. Det er næsten som i kirken, hvor der skal være en menighed, der tager imod. Det samspil, der er mellem læreren og eleven, gør eleverne nysgerrige og optaget af deres tilværelse. Hvis børn og for den sags skyld også voksne ikke er interesserede i at stille spørgsmål til deres tilværelse, så bliver de nogle dødbidere. Det er spørgsmålene, der er spændende - mere end svarene.

B: Den baggrund, man kommer med fra sit hjem, betyder meget. At man bliver bakket op af sine forældre, og at man bliver hjulpet på vej med det, man har lyst til. Det har jo også været fantastisk med det livslange parløb, vi har haft sammen, og at vi har kunnet være sparringspartnere for hinanden.